

Kaszálás a tűzok érdekében az Atyaszegi legelőn (Dévaványa)

Forrás: Lengyel Tibor természetvédelmi tájegységvezető (Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság)

I. Általános információk

- Terület neve: Atyaszegi legelő
- Elhelyezkedés: A Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság (KMNPI) Dévaványai-Ecsegi Puszták területi egységében. Nagy-Sárrét, Dévaványától északra 8-10 km-re.
- Szomszédság: csatornákkal határolt szántók, és egy jelenleg felhagyott 300 hektáros gyepterület kiterjedése: 600 hektár
- természetvédelmi kijelölések: Nemzeti park, fokozottan védett, Natura 2000, Dévaványai-sík működő ÉTT
- tulajdonviszonyok: tulajdonos a Magyar Állam. Vagyongazdálkodó a KMNPI. Nagyobb része saját használatban van, kisebb része bérbe adva.
- Alapkőzet, talajtípus, kitértség, csapadékviszonyok: Erősen kötött, mélyben sós, szolonyeces réti talaj. Évi átlagos csapadék: 450-500 mm.
- Élőhely: Kétszikűekben rendkívül szegény cickóros és ürmös szikes puszták, ecsetpázsitos szikes rétek.

II. Fő cél, kezelési objektum

Élőhely biztosítás a tűzok számára. Hosszú távon a korábbi, erősen legeltetett viszonyok visszaállítása.

III. Háttér információk a területről, a körülményekről és a kezeléssel

A Nagy-Sárrét a lecsapolások előtt mocsaras-lápos vidék volt, ami száraz, szikesedő, másodlagos gyepekké és foltokban ecsetpázsitos rétekké alakult. A gyepek kétszikűekben szegények, de a csomóképző fűfajok fejlett hálózata jó gyepszerkezetet biztosít. A KMNPI Dévaványai-Ecsegi Puszták területi egysége 12400 hektár. Ennek 60%-a gyepterület, a többi döntően szántó. A legnagyobb összefüggő gyepterület 1000 hektár, van néhány 2-300 hektáros, a maradék többé-kevésbé szántókkal tagolt. A gyepek a szántóföldi termelés szempontjából rossz minőségű, erősen kötött (60-90AK) szolonyeces szikeseken találhatóak. A XX. század első harmadában 20000 juh, 7-8000 szarvasmarha legelt Dévaványa határában. Jelenleg a tágabb térség védett területein is csak 1000 juh, 600 szarvasmarha van. Ez az állatlétszám túl kevés, nem képes megfelelően kezelni a területet, ezért természetvédelmi szempontú kaszálást is alkalmazunk. Az ilyen nagy területen végzett kaszálást jelenleg szükségesnek tartjuk, de a későbbiekben a hangsúlyt a legeltetésre szeretnénk áthelyezni. Az egész területi egységen a fő cél a tűzokvédelem.

Az Atyaszegi legelő a legnagyobb összefüggő gyepterület része, és a legjelentősebb tűzokdűrgő hely. 1998-2001-ig nem gazdálkodtak a területen, ekkor a gyepterület túl magas, avas lett az apróvadnak, tűzoknak, más madaraknak. 2001-ben bérbe adták egy kft-nek, aki évente egyszer lekaszálta. 2007-től használatát átvette a nemzeti park: a mélyebb fekvésű, zombékosabb felét saját állatállománnyal legeltetik (200-250 ha), másik felét kaszálják (250 ha). A kevés csapadék miatt sarjúkaszálásra nincs lehetőség, de az állatokat kaszálás után már ráhajtják a kaszált részre is. Összesen 130 legelő állat használja a területet: 80 bivaly és 50 szürkemarha. A tűzokdűrgés végéig (május közepéig, néha június végéig) nem hajtjuk ki az állatokat, akkor is csak a terület mélyebb részére, hogy a fészkelést ne

zavarjuk. Noha az Atyaszegi legelőn a fészkelés kevésbé jellemző, viszont ez a dévaványai tűzokpopuláció legfontosabb dűrgő helye.

IV. Kezelés technikája

A Dévaványai-Ecsegi Pusztákon általában két- vagy négydobos rotációs fűkasztát alkalmaznak, az Atyaszegi legelőn négydobosat, vadriasztó láncsal. A kétdobost azonban kedvezőbbnek tartjuk, mert a kisebb vágásszélesség miatt a vezető könnyebben észreveszi a földön lévő tűzok és más fészkeket. Búvósávokat külön nem hagyunk, ezt a szerepet a gyepek mikrodomborzatából adódó mélyebb, kaszálatlan foltok töltik be. A kaszálás tűzokvédelmi okokból mindig június 15. után történik, és a gazdák a nemzeti park szakemberei által kijelölt részeken kezdik el, ahol nincs tűzokfészkek. A körbálákat a területről azonnal elszállítják, mert a tűzok biztonságérzetét (kilátás) a bálák nagyon zavarnák.

V. Hatás az élővilágra

A KMNPI hivatalos éves ökológiai jelentéséhez szükséges a rendszeres védett növény egyedszámlálás, a madárvilág megfigyelése és néhány más állatcsoport (pl. sziki bagolylepke) figyelemmel kísérése (monitoringja).

A tűzokok zavarásának megakadályozásával és a kezelések elvégzésével rendszeres tűzokdűrgő helyet tudunk fenntartani, ahol általában több mint 100 tűzok vesz részt a dűrgésben. A kaszálatlan, zsombékosodó mélyedésekben jól érzi magát a védett kiskisérő aszat. A 2007-es évben korábban nem látott mértékben robbant be az állományba.

A legeltetést ebben a térségben kedvezőbbnek tartjuk, mint a kaszálást. Ennek okai: 1) korábban is a legeltetés dominált, amit ezen a területen a kaszálásnál természetesebb gyepterületi módok tartjuk 2) a legeltetéssel a talaj folyamatosan szerves trágyát kap 3) konkrét vizsgálatok nem igazolják, de feltételezések szerint az ürülék gazdagabb rovarvilág létét teszi lehetővé. A kaszált és legeltetett területek növényzetében azonban szemmel látható különbséget (egyelőre) nem tapasztalunk.

VI. Hatás a gazdasági (és szociális) viszonyokra

Az ÉTT jelentős mértékben kibővíti e munkalehetőségben szegény térség lehetőségeit. Az egész területegységre összesen 200 bérlő jut. Nem törekszünk a bérlők számának csökkentésére, tekintettel a helyi lakosság megélhetésének segítésére, helyben tartásukra is. A bérlők az elvárásokat már az ajánlattételnél tudják. A szerződéseket 1 évre, az ÉTT célprogramra pályázott és nyert gazdálkodókkal 5 évre kötjük.

VII. Egyéb megjegyzések, javaslatok

- A gyepek állattartó képessége a csapadék mennyiségének függvényében jelentősen csökkenhet. A 2007-es aszályos esztendőben 10 ha gyepterület biztosított elegendő fűhozamot egy kifejlett szürkemaráhának, vagyis a gyepterület tartó képessége 0,1 számasállat/hektár értékre csökkent.

- A területi egység más részein 3 bérlőnek van E301-es típusú önjáró fűkaszája, aminek nagy előnye, hogy a magasabb vezetőfülke miatt jobban észreveszi a munkavégző a tűzok fészkeket. Emiatt ideális esetben ezt (vagy hasonló típust) alkalmaznánk mindenhol.

Kapcsolat

Szell Antal: antal.szell@KUKAC.kmnp.hu; 30/475-17-73

Lengyel Tibor: tibor.lengyel@KUKAC.kmnp.hu; 30/475-17-78